DREPTUL LA INTERNET CONSFINȚIT ÎN CONVENȚIA CoE PRIVIND PROTECȚIA PERSOANELOR REFERITOR LA PRELUCRAREA AUTOMATIZATĂ A DATELOR CU CARACTER PERSONAL

THE RIGHT TO INTERNET ENSHRINED IN THE CoE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF INDIVIDUALS WITH REGARD TO AUTOMATIC PROCESSING OF PERSONAL DATA

Corina CĂLUGĂRU, ORCID: 0009-0008-3035-0462
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: e-mail:

The 20th century represented a century of great challenges for the international society. The two world wars resulted in a significant number of casualties among the population and endangered international peace and security on two occasions. On the other hand, the flip side of the coin offers a more optimistic perspective regarding the emergence of new institutions and mechanisms in International Law across various domains, which have radically altered the course of international relations. In the last 30 years, contemporary societies have been engaged in a continuous effort to develop and promote the use of information technologies. One of these actions is related to digitization and automation of human activities which are highly promoted, aiming to enhance human efficiency. The Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, signed on January 28, 1981, better known as "Convention 108," is the only European convention with binding legal force at the international level in this field. It establishes principles for the protection of individuals concerning the automatic processing of personal data, which have been adopted in nearly all regions of the world.

Cuvinte-cheie*: automatizare, convenție, digitalizare, societate internațională, tehnologii informaționale.*

Secolul XX a reprezentat pentru societatea internațională un secol al marilor provocări. Cele două conflagrații mondiale au dus la înregistrarea unui număr impunător de victime în rândul populației și a pus în pericol pacea și securitatea internațională în două rânduri. La rândul său, cealaltă parte a monedei oferă o perspectivă mai optimistă în ce privește apariția unor noi instituții și mecanisme în dreptul internațional pe diverse segmente care radical au schimbat cursul relațiilor internaționale. Aceasta se referă atât la apariția organizațiilor internaționale cu caracter universal (Liga Națiunilor/Organizația Națiunilor Unite) cât și amplificarea procesului de codificare ale Dreptului Internațional Public ținând cont de noile tendințe de dezvoltare ale societății internaționale.

În ultimii 30 de ani, societățile contemporane sunt implicate într-o activitate continuă de dezvoltare și promovare a utilizării tehnologiilor informaționale. Foarte intens

sunt promovate acțiunile de digitalizare și automatizare a activității umane, astfel încât existența umană să fie eficientizată. Ca rezultat, constatăm că eforturile nu sunt în zadar, iar condițiile de trai într-adevăr s-au schimbat. Dacă, acum 30 de ani, utilizarea telefoanelor inteligente sau a dispozitivelor cu telecomandă părea utopică, astăzi acestea sunt o parte indispensabilă a activității umane.[7]

Însăși rolul și importanța internetului poate fi extrasă din declarațiile diverșilor exponenți ai puterii politice sau ale lumii „informaționale/digitale”. Președintele Parlamentului European, David Sassoli, a afirmat că „accesul la internet trebuie să fie recunoscut ca un nou drept al omului”. La rândul său, acest apel a fost reluat de pionierul internetului și fondatorul rețelei mondiale, Sir Timothy „Tim” Berners-Lee, și a fost completat de o analiză aprofundată a politicilor europene în materie de conexiune de către președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, în cadrul unei dezbateri video ulterioare. [6]

Amploarea tendințelor noi în ce privește promovarea rolului internetului în cadrul ordinii juridice internaționale este o tendință firească pentru orice fenomen nou care a prins viață și încearcă și, totodată, înregistrează primii pași în consolidarea sa în cadrul sistemului existent al relațiilor internaționale. Astfel, în cadrul acestui proces de consolidare și dezvoltare a internetului un rol deosebit îl are cadrul legal internațional privind drepturile omului. Or, prin prisma acestui cadru juridic de o valoare inegalabilă pentru societate internațională și nemijlocit, prin prisma instrumentelor juridice de garantare a dreptului la libera exprimare și ale altor drepturi conexe sunt înregistrare acțiunile de pionierat în fundamentarea dreptului la internet în calitate de nou drept fundamental. Literalmente în cazul dat apare problema păstrării și prelucrării datelor cu caracter personal, limitarea libertății de exprimare, garantarea vieții private prin acțiuni de supraveghere din partea autorităților publice, etc. În cazul în care cadrul legal și normele privind drepturile omului sunt într-adevăr aplicabile mediului online, atunci nivelurile disproporționate de păstrare automată a datelor cu caracter personal, alături de caracterul insidios al formelor preventive de supraveghere online, implică o legislație adecvată și acceptabilă la nivel internațional. [1, pag. 8]

Convenția Consiliului Europei pentru protecția persoanelor referitor la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal, semnată la 28 ianuarie 1981, mai bine cunoscută sub numele de „Convenția 108”, este singura convenție europeană cu caracter juridic obligatoriu la nivel internațional în domeniul respectiv. [2] Aceasta stabilește principii de protecție a persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea automată a datelor cu caracter personal. Aceste principii au fost preluate în aproape toate regiunile lumii. Practic, Convenția 108 a Consiliului Europei este singurul act internațional cu caracter obligatoriu din lume privind protecția datelor, iar în viitorul previzibil este singurul tratat internațional care poate să pretindă cu adevărat că este considerat o convenție globală privind confidențialitatea. Aderarea aduce avantaje considerabile pentru țările care aderă, fără dezavantaje semnificative în practică. [4] De asemenea, convenția oferă asistență solidă țărilor care doresc să obțină o constatare de corespundere la *acquis*-ul comunitar

din partea UE și va continua să o facă în conformitate cu Regulamentul General privind Protecția Datelor (GDPR), al cărui considerent 105 afirmă că, în evaluarea corespunderii protecției datelor într-o țară terță, UE va „ține în mod deosebit... cont" de aderarea la Convenția 108. [5] Astfel, în 2017, Comisia Europeană a declarat că „Comisia încurajează aderarea țărilor terțe la Convenția 108 a Consiliului Europei și Protocolul său suplimentar", deoarece acest lucru va „contribui la convergența către un set de standarde ridicate privind protecția datelor". [3]

Este de remarcat că, pe lângă furnizarea de garanții referitoare la colectarea și prelucrarea datelor cu caracter personal, aceasta interzice prelucrarea datelor „sensibile" privind rasa, politica, sănătatea, religia, viața sexuală, cazierul judiciar etc. ale unei persoane, în absența măsurilor legale adecvate. Convenția consfințește, de asemenea, dreptul individului de a ști că informații despre el sunt stocate și, dacă este necesar, de a le corecta. [2]

În prezent, la Convenția 108 sunt parte 55 de state. Pe lângă cele 46 state membre ale CoE la această convenția au aderat 10 state care nu sunt membre al CoE (Argentina, Burkina Faso, Cabo Verde, Mauritius, Mexico, Maroc, Federația Rusă, Senegal, Tunisia, Uruguay). [2] Din cele expuse constatăm că a fost înregistrat un progres semnificativ la capitolul promovării acestui instrument internațional cu caracter obligatoriu și, în special, acest progres începe cu prima aderare în 2013 a unei țări care nu este membru al CoE.

În pofida acestui progres sunt exprimate opinii potrivit căruia Convenția 108 trebuie să își consolideze inițiativa de „globalizare". În comparație cu cele 46 state membre ale CoE, 10 state care nu sunt membre al acestei organizații internaționale cu caracter regional reprezintă un număr mic pentru extinderea competenței teritoriale ale acesteia. Membrii și candidații potențiali non-europeni nu includ țări cu semnificație economică majoră, cu excepția Argentinei. În această ordine de idei, ajungem la concluzia că această convenție nu este suficient răspândită la nivel global. Toate aceste țări provin din Africa și America de Sud, fără a avea o țară din regiunea Asia-Pacific. [5]

Ulterior, ținând cont de noile tendințe în domeniul procesării și transmiterii informațiilor și datelor cu caracter personal, Convenția 108 a fost îmbunătățită. Aceasta s-a datorat faptului apariției necesității de a face față noilor provocări generate de dezvoltările considerabile care au avut loc de la adoptarea sa. Măsurile legale luate pentru a proteja indivizii în 1981, într-o perioadă în care nu exista Internetul, rețelele sociale, datele mari, obiectele conectate sau geo locația, s-au dovedit insuficiente în lumea interconectată actuală, în care datele personale au devenit obiectul unei adevărate lăcomii. Schimbările survenite în aceste decenii se referă la volumul de date prelucrate, varietatea actorilor, amploarea operațiunilor asupra datelor, valoarea economică atribuită datelor, amenințările la adresa datelor, disponibilitatea generală a datelor în timp și spațiu, etc. Astfel, la 10 octombrie 2018 la Strasbourg a fost semnat Protocolul cu privire la modificarea Convenției Consiliului Europei pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automată a datelor cu caracter personal. Protocolul, în calitate de instrument juridic,

de obicei, descrie schimbările sau amendamentele specifice legate de protecția datelor, confidențialitatea datelor și drepturile individuale în contextul prelucrării automate a datelor cu caracter personal. Protocolul abordează provocările la adresa protecției vieții private cauzate de utilizarea noilor tehnologii informaționale și consolidează mecanismul convenției pentru a asigura implementarea sa mai eficientă.

În contextul celor expuse, ajungem la o finalitate a ideii potrivit căruia atât Convenția CoE 108, cât și generația următoare de instrumente juridice care pot articula mai clar modul în care drepturile omului existente, cum ar fi libertatea de exprimare sau viața privată, ar trebui să fie garantate în cazul în care atât măsurile de supraveghere de stat, cât și formele comerciale de monitorizare, colectare și păstrare a datelor continuă pe traiectoria lor actuală, se află la începutul unei căi lungi, dar sigur, prodigioase pentru știința și practica dreptului internațional. [1, pag. 8]

Bibliografie::

1. Ben Wagner, Matthias C. Kettemenn, Kilian Vieth. Research Handbook on Human Rights and Digital Technology. Global Politics, Law and International Relations. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA, 2019. Pag. 8 ISBN: 978 1 78536 771 7.
2. Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108) (21 January 1981). Available: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=108. [Accessed: 5.08.2023].
3. European Commission ‘Communication From the Commission to the European Parliament and the Council – Exchanging and Protecting Personal Data in a Globalized World’ Brussels, 10.1.2017 COM(2017) 7 final. Available: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A7%3AFIN [Accessed: 5.08.2023].
4. Graham Greenleaf. Balancing Globalization’s Benefits and Commitments: Accession to Data Protection Convention 108 by Countries Outside Europe’ (June 23, 2016). UNSW Law Research Paper No. 52. Available: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2801054. [Accessed 5.08.2023].
5. Graham Greenleaf. Data protection Convention 108 accession eligibility: 80 Parties now possible. Privacy Laws & Business International Report, 148. 2017. [citat 5.08.2023]. Disponibil: file:///C:/Users/valentin.rosca/Downloads/SSRN-id3062415.pdf.
6. Hendrik Mildebrath. Internet Access as a Fundamental right. Exploring aspects of connectivity. EPRS | European Parliamentary Research Service. Brussels, European Union, 2021. ISBN: 978-92-846-8371-0 Available: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/696170/EPRS_STU(2021)696170_EN.pdf . [Accessed 20.08.2023].

7. Mocanu Veronica. Reglementarea serviciilor on-line de comunicații. Available: https://juridicemoldova.md/6946/reglementarea-serviciilor-on-line-de-comunicatii.html [Accessed 20.08.2023].
8. Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (CETS No. 223) (10 October 2018). Available: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=223/ [Accessed 20.08.2023].